

Katsaus HUSin sisäisen tarkastuksen toimintaan vuonna 2020

Selostus

HUS kuntayhtymän sisäisen tarkastuksen toiminto siirtyi vuoden 2020 alusta lähtien Deloitte Oy:lle. Haltuunoton yhteydessä päivitettiin sisäisen tarkastuksen toimintaohje, jossa vahvistettiin mm. toiminnon suora raportointi kuntayhtymän toimitusjohtajalle. Haltuunoton yhteydessä sisäiselle tarkastukselle laadittiin suunnitelma, joka kattaa sekä pitemmän aikavälin suunnitelman että vuoden 2020 tarkennetun suunnitelman. Suunnittelu perustui tunnistettuihin riskeihin sekä HUS:n strategiaan painopistealueisiin. Olemassa olevan dokumentaatioon tutustumisen lisäksi suunnittelun ja haltuunoton yhteydessä haastateltiin kuntayhtymän johtoa sekä muita relevantteja sidosryhmiä. Vuoden 2020 suunnitelmaan valikoitui yhteensä 10 kohdetta, jotka olivat:

- HUS Tietohallinnon johtamis- ja ohjausjärjestelmä
- Riskienhallinta
- Investointien hallinta
- Alihankintojen hallinta ja riskienhallinta
- Ohjeistusten ja toimintaperiaatteiden hallinta
- Tutkimus-rahoituksen prosessit / HYKS-instituutin toiminta
- Rekrytointi- ja perehdytysprossien toiminta
- Rekrytointi- ja perehdytysprossien toiminta
- HUS Tietohallinnon hankinnat
- Käyttöoikeuksien hallinta (PilviHarppi)
- Lähetekeskuksen toiminta.

Vuoden aikana suunnitelmaa muutettiin siltä osin, että Käyttöoikeuksien hallinnan tarkastuksen sijaan toteutettiin PilviHarpin kehittämisen ohjaamisen tarkastus.

Toteutuneista tarkastuksista on annettu raportit, joissa on arvioitu kunkin tarkastuksen kohteen sisällä olleen osa-alueen kypsyystaso. Lisäksi raporteilla on kuvattuna osa-alue kohtaisesti tunnistettuihin puutteisiin ja kehittämismahdollisuuksiin liittyvät havainnot ja suositukset sekä tarkastuskohteen johdon määrittämät toimenpiteet määräaikaan saattamiseksi. Raportit on esitetty kuntayhtymän toimitusjohtajalle, jonka vastuulla on esiteistä toimenpiteistä päättämien ja niiden toteuttamisen valvonta.

Koronaviruspandemian vaikutukset toimintaan huomioitiin erikseen vuoden alussa ja tarkastukset on viety pääasiallisesti läpi etätyömenetelmin. Myös tarkastuksen sisältöihin ja aikatauluihin tehtiin tarvittavat tarkennukset organisaation poikkeustilanne huomioiden.

Vuoden 2020 tarkastukset aloitettiin riskienhallinnan ja tietohallinnon yleistarkastuksilla. Näin haluttiin saada myös tarkempi kokonaiskuva myöhempien tarkastusten painopisteiden määrittämistä varten.

Tarkastuksissa tehdyt havainnot korostavat yhteisten toimintamallien määrittämisen ja jalkautuksen puutteita. Käytännössä valvonnan taso on vaihteleva ja toisaalta valvontaa koskevat yhtymätason vaatimukset eivät ole yksiselittei-

sesti määritetty. HUSin ohjeiden ja toimintaperiaatteiden hallinnan osalta havaittiin, että ohjeistuksen kokonaisuuden hallinnan ja ylläpidon käytäntöjä tulee edelleen kehittää ja täsmentää. Eri tarkastusten kautta voitiin myös todeta, että ohjeistuksen saavutettavuus ja selkeys eivät ole riittävällä tasolla, mikä on osaltaan heijastunut ohjeiden tuntemukseen ja noudattamiseen.

Sisäisten kontrollien toteutustapa on monin paikoin vielä manuaalinen, josta esimerkkinä nousevat paperilomakkeiden ja allekirjoitusten käyttö käsittely- ja hyväksymisprosesseissa. Tietojärjestelmät eivät myöskään tue riittävällä tapaa esim. hankintojen asian- ja lainmukaisuuden seuranta.

Jatkossa järjestelmien laajempi hyödyntäminen ja työnkulkujen sähköistäminen tukevat kontrollien toteutuksen oikea-aikaisuutta ja määrämuotoisuutta. Tätä kautta on myös mahdollisuus parantaa toiminnan tehokkuutta esimerkiksi lyhentämällä prosessien läpimenoaikoja.

HUS Tietohallinnon johtamis- ja ohjausjärjestelmän tarkastuksen merkittävimmät havainnot painottuvat siihen, miten HUS-kuntayhtymän IT-ympäristöä on aikaisemmin kokonaisuudessaan kehitetty ja miten tämä on vaikuttanut näihin liittyviin prosesseihin esimerkiksi kokonaisarkkitehtuuriohjauksen ja investointien osalta.

Kokonaisarkkitehtuurin hallintaan ei ole määritetty toimivaa mallia, jonka seurauksena tähän liittyviä alan parhaita käytänteitä ei toteuteta säännönmukaisesti ja tehokkaasti. Tällä on suoria merkittäviä vaikutuksia moniin osa-alueisiin, joista HUS Tietohallinto vastaa joko osittain tai kokonaan. Näiden kuntoon saattaminen edellyttää yhteisten toimintatapojen määrittämistä, käytönottoa ja niihin sitoutumista HUS-kuntayhtymätasolla.

PilviHarpin kehittämisen ohjauksessa ja toteuttamisessa tunnistettiin useita merkittäviä kehityskohteita, joiden yhteisvaikutuksesta työskentely on monella osa-alueella ollut tehotonta. Haasteiden taustalla on useampia juurisyytä, joita yhdistää selkeiden ja yhteisesti sovittujen toimintamallien ja vastuiden osittainen puuttuminen. Tästä on seurannut haasteita muun muassa toiminnan organisoimiseen ja johtamiseen sekä synnyttänyt näkemyseroja mihin ja miten PilviHarppia tulisi hyödyntää ja kehittää. Puutteet nykyisissä toimintatavoissa on tunnistettu, ja näiden kehittämiseksi on marraskuussa 2020 otettu käyttöön uusi kehittämisen toimintamalli. Tämän suunnittelussa monia tarkastuksessa tunnistettuja kehittämiskohteita ei ole kuitenkaan riittävässä määrin huomioitu.

Vuoden 2021 tarkastussuunnitelman laadinta on käynnissä. Suunnitelma tulee perustumaan haltuunottovaiheessa laadittuun pitkän aikavälin suunnitelmaan huomioiden myös vuoden 2020 tarkastuksissa havaitut riskialueet sekä muuttuneet tilanteet.

HUSin sisäisen tarkastuksen vastuuhenkilö, partner Tuomo Salmi Deloitte Oy:ltä on kutsuttu hallituksen kokoukseen klo 8.30 alkaen esittelemään lähemmin sisäisen tarkastuksen toimintaa vuonna 2020 sekä edellä kuvattuja tarkastushavaintoja ja niistä johdettuja suosituksia.

Päätösesitys

Hallitus merkitsee katsauksen sisäisen tarkastuksen toiminnasta vuonna 2020 tiedokseen.

Asian käsittely

Merkittiin, että Tuomo Salmi oli läsnä kokouksessa klo 8.30-8.55 esittelemässä asiaa hallitukselle.

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätiedot

Tuomo Salmi, Deloitte Oy, s-posti [tuomo.salmi\(at\)deloitte.fi](mailto:tuomo.salmi(at)deloitte.fi)

